

Jaarverslag 2018

1. Bestuur

Bestuurssamenstelling per 31 december 2018

Voorzitter:

- Guido Linders

Bestuursleden:

- Guido Linders (sectie: toeleveringsbedrijven)
- Hans van de Laak (sectie: primair)
- Frans van Leijden (sectie: onderwijs, voorlichting, politiek)
- Jeroen Doornenbal (sectie: toeleveringsbedrijven)
- Jos Caubo (sectie: afzetorganisaties)

Secretariaat:

- Ine Willemse (administratie)
- Jos Caubo (programmasecretaris)

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergaderde in 2018 vier keer, te weten op

- 14 maart
- 13 juni
- 10 oktober
- 28 november

Globaal komen de volgende thema's in de bestuursvergaderingen aan de orde:

- Strategie- en ambitiebepaling TuinBouw Businessclub
- Vaststellen beleid (koers) en (speciale) bijeenkomsten
- Vaststellen en evaluatie werkzaamheden, activiteiten secretariaat
- Beoordeling lidmaatschap kandidaat-leden en vaststellen ledenbeleid
- Evaluatie bijeenkomsten
- Vaststellen jaarrekening en financieel beleid
- Voorbereidingen speciale bijeenkomsten

2. Bijeenkomsten

Bijeenkomst 18 januari: Afscheid Jaap en Ger

Tijdens een goed bezochte ledenbijeenkomst op 18 januari werd afscheid genomen van Jaap van de Beukel en Ger Kamps als respectievelijk voorzitter en secretaris van de TuinbouwBusinessclub. Nieuwe voorzitter Guido Linders sprak zijn waardering uit voor de geweldige inzet van Jaap en Ger, welke in de afgelopen jaren mede geleid heeft tot de grote vlucht die de TuinbouwBusinessclub in kwalitatieve én kwantitatieve zin heeft genomen. Als blijk van waardering en dank ontvingen beide heren niet alleen een reischeque

voor een luxe verwenweekend, maar werden zij ook beiden benoemd tot erelid van de Tuinbouwbusinessclub. Na Guido Linders richtte ook lid Lex Ebus nog kort het woord tot Ger en Jaap.

Bijeenkomst 22 februari: 'Als je geen waarde toevoegt, besta je over tien jaar niet meer'

De bijeenkomst van de TuinBouw Businessclub van 22 februari vond plaats in de inspirerende omgeving van 'het modernste kasteel van Nederland', te weten Kasteel De Keerbergh in Kessel. Niet alleen een prachtige plek, maar ook een mooie metafoer voor het onderwerp door 'transitiegoeroe' professor Jan Rotmans, die de aanwezigen een uitermate boeiende presentatie gaf over transities en systeeminnovaties. Strekking van Rotmans zijn verhaal: als je als bedrijf geen waarde toevoegt, besta je over tien jaar niet meer'. Dat leidde na afloop van zijn woorden tot nogal wat onvermijdelijk gekrab achter oren in de zaal!

Met veel dank aan LIOF, Rabobank, Fontys, LLTB en gemeente Horst aan de Maas kon de TuinBouw Businessclub met de inleider van vandaag wat steviger uitpakken dan gebruikelijk. En met een mooi resultaat, want met ruim 90 aanwezigen zat de voormalige binnenplaats van Kasteel de Keerbergh 'bommetje vol'. Jan Rotmans is natuurlijk ook niet de eerste de beste, want over de hele wereld wordt hij gevraagd om zijn licht te laten schijnen over complexe vraagstukken op het gebied van transities en systeeminnovaties, toegespitst op duurzaamheid. Na een kort welkomstwoord door TBBC-voorzitter was de vloer voor Jan Rotmans, die als een wervelwind zijn gehoor voorging in een bespiegelende vergelijking tussen de oude en de nieuwe economie. Hij gaf daarbij aansprekende voorbeelden, zoals bijvoorbeeld het bekende taxibedrijf Über dat geen eigen taxi's heeft, maar 'simpelweg' chauffeurs aan passagiers koppelt. Rotmans gaf aan ervan overtuigd te zijn dat op een vergelijkbare wijze ook de logistiek van de tuinbouw zal gaan veranderen.

'Elk verdienmodel van elk bedrijf in elke sector staat onder druk. In minder dan 100 jaar tijd is de gemiddelde levensduur van een groot bedrijf van 75 jaar teruggelopen naar 15 jaar', aldus de professor. Zijn voorbeeld van Kodak, dat door onderschatting de markt voor digitale fotografie totaal heeft gemist en daardoor geen rol van betekenis meer heeft, is voor de aanwezigen herkenbaar en maakt indruk. 'Niet de grootste bedrijven zullen overleven en ook niet de slimste, maar de meest wendbare', aldus Rotmans. Voor de aanwezige tuinbouwondernemers gooit hij nog wat extra kolen op het vuur. Naar zijn overtuiging zal het tuinbouwbedrijf 3.0 geen geld meer verdienen met bulkproductie, maar met gespecialiseerde producten en kennis. Rotmans: 'van bulk naar nicheproducten, van kwantiteit naar kwaliteit en van mensen voeden naar mensen gezonder maken'. De tuinbouw zal in zijn ogen de komende tien jaar dan ook radicaal moeten veranderen. Niet meer alleen de dingen slimmer en efficiënter doen, maar vooral de dingen radicaal anders gaan doen. En juist dat laatste, dáár is de tuinbouw volgens Rotmans van oudsher niet goed in. De oplossing? 'Open de ramen en leer van andere sectoren, zoek nieuwe verbindingen met mensen van buiten, koplopers van andere velden, friskijkers

en dwarsdenkers'. Wacht niet te lang, want de tuinbouw staat voor de grootste uitdaging sinds 100 jaar!

Marcel van Bergen, voorzitter van het bestuur van Stichting Kasteel de Keeverberg, nam na de presentatie van Jan Rotmans de aanwezigen mee in het transitieproces dat heeft geleid tot het besluit om niet een traditioneel historische kasteel te herbouwen, maar om te kiezen voor 'het modernste kasteel van Nederland'. Het was bijzonder interessant om te leren hoe een kleine dorpsgemeenschap als Kessel er op zeer succesvolle wijze in is geslaagd deze voor Nederland unieke accommodatie te realiseren.

Nadat alle 'TuinBouw Businessvrienden' op eigen gelegenheid het kasteel uitgebreid konden bezoeken, werd de bijeenkomst afgesloten met een geslaagde netwerkborrel en een uitstekend walking dinner.

Excursie Moskou 27-29 september 2018

В Москве вы впечатляете!

Na geslaagde excursietrips naar New York, Rotterdam en München stond de Tuinbouwbusinessclub eind september voor de uitdaging om met de geplande trip naar Moskou het succes van deze reizen minimaal te evenaren. Lees hieronder de persoonlijke impressie van secretaris Jos Caubo van het bezoek aan deze indrukwekkende wereldstad.

Kippenvel, en dat is niet vanwege de frisse wind die ondanks de septemberzon voor een temperatuur van slechts zeven graden zorgt. Al van jongs af aan hebben geschiedenislessen, TV-journaals, krantenartikelen, documentaires, speelfilms en noem naar op welke bronnen nog meer, er voor gezorgd dat het Rode Plein voor mij een absoluut iconische status heeft gekregen. Niet alleen bij mij trouwens, maar bij zo'n beetje de hele wereldbevolking, want iederéén kent het Rode Plein. Als je daar dan opeens 'in het echt' mag rondlopen, dan doét dat toch wel wat met je. De zon zet de suikertaarttorens van de Basiliuskathedraal in een prachtig strijklicht, en voor een minuutje zonder ik me even af van de groep om te genieten van dit onvergetelijke moment.

Iets meer dan 48 uur daarvoor zijn we met 50 Tuinbouwbusinessvrienden (het scrabblewoord van oud-voorzitter Jaap van den Beukel is nog steeds in gebruik) in het holst van de nacht richting Düsseldorf gereden voor onze vlucht met Aeroflot naar Moskou. De grappen vooraf over deze Russische staatsluchtvaartmaatschappij ('alleen maar oude vliegtuigen') kunnen snel in de prullenbak, want met een nieuwe Airbus 320 en een vlekkeloze en gastvrije service aan boord doet niets meer aan de clichés over het voormalige communistische Aeroflot denken.

Als we ruim drie uur later landen op Sheremetyevo, staan Landbouwrapraad Meeuwes Brouwer en zijn Russische medewerkster Anastasia Golovanova al op ons te wachten. Zij hebben ons vanuit de Nederlandse ambassade in Moskou met raad en daad bijgestaan met het samenstellen van het programma en zullen ons, samen met de gidsen Irina en Galina, de komende dagen door Moskou leiden.

Om de beperkte tijd die we hebben zo efficiënt mogelijk te besteden liggen er al lunchpakketjes klaar in de bussen, zodat we geen onnodig tijdverlies hebben op weg naar een vestiging van de Russische retailer Lenta, ons eerste programma-onderdeel. Jaap van Vreden, de Nederlandse commercieel directeur van Lenta, is samen met zijn collega's Julia Tihanova en Coos Slagter speciaal voor ons uit St. Petersburg overgevlogen om –deels al in de bus- tekst en uitleg te geven

over de positie en strategie van het bedrijf. De trotse regiomanager Olga Akimova leidt ons even later rond door de winkel, waarbij al snel duidelijk wordt dat er opnieuw een 'voormalig Oostblokcliché' sneuvelt, namelijk dat van weinig keus en lege schappen. Lenta is een moderne retailer met een assortiment van bijna 25.000 artikelen, waaronder een gevarieerd aanbod in groenten en fruit. Julia Tihanova vertelt hoe het bedrijf de boycot van EU-producten goed heeft weten op te vangen en nu in veel gevallen rechtstreeks zaken doet met boeren en tuinders uit Rusland, Kazachstan en Oezbekistan. Voor het volledige assortiment importeert Lenta uit maar liefst 37 landen, waaronder Marokko voor een product als tomaten.

Aan het einde van de rondleiding staat er geheel onverwacht een riant lunchbuffet klaar, waar zonder probleem twee Tuinbouwbusinessclubs van hadden kunnen eten. Russische gastvrijheid!

Telers

We gaan op weg naar groothandelsmarkt Metro, in Nederland vooral bekend door dochterbedrijf Makro. Het bedrijf richt zich niet op de 'gewone' consument, maar verkoopt B-2-B aan enerzijds horeca en anderzijds aan kleinschalige (buurt)winkeltjes. In deze laatste categorie heeft Metro ook een eigen franchiseformule genaamd Fassol. Net als bij Makro in Nederland zijn daarnaast consumenten welkom die (zakelijk) als klant zijn geregistreerd en een pasje hebben. Het is leuk om te zien dat bij de rondleiding door de winkel, evenals daarvoor bij Lenta, de telers uit onze Tuinbouwbusinessclub meteen de AGF-afdeling uitvoerig inspecteren. Producten worden kritisch bekeken, prijzen worden omgerekend van roebels naar euro's en getracht wordt de herkomst van producten te achterhalen, wat echter niet meevalt omdat alle opschriften/stickers in het Russisch zijn!

Aan het einde van de middag zetten de bussen koers naar Hotel Belarusskaya, om amper een uur later na een snelle douche en omkleden naar 'smart casual' weer op weg te gaan: naar de ontvangst in de residentie van de Nederlandse ambassadeur Renée Jones-Bos. De ontvangst is hartverwarmend. Niet alleen verwelkomt de ambassadeur alle leden van onze businessclub persoonlijk, ook de rest van de avond onderhouden zij en haar echtgenoot zich op zeer persoonlijke en gastvrije wijze met de aanwezigen. Het zijn politiek gezien geen gemakkelijke tijden als ambassadeur in Rusland, maar de dagelijkse functionele contacten tussen Landbouwwaad Meeuwes Brouwer en zijn Russische evenknie zijn uitstekend, zo valt uit de inleiding van mevrouw Jones-Bos op te maken. Plaatsvervangend voorzitter Ron Duijf biedt de ambassadeur namens de leden een prachtige biografie van Peter de Grote aan, en bedankt haar voor de geweldige gastvrijheid. De rest van de avond verloopt buitengewoon geanimeerd, mede ook door de aanwezigheid van diverse in Moskou woonachtige Nederlandse gasten.

Files

De volgende ochtend is het ontbijt al om zeven uur en moeten we dus vroeg uit de veren, want er staat een bezoek aan glastuinbouwcomplex Victoria Industrial Estate op het programma, zo'n 50 kilometer ten oosten van Moskou. In Nederland zou dit een ritje van een half uur zijn, maar door de onlosmakelijk aan Moskou verbonden files duurt de heenreis bijna 2,5 uur. De stemming heeft er echter niet onder te leiden, mede door de aanwezigheid van ras-Amsterdammer Peter Turel, al ruim 25 jaar woonachtig in Moskou en werkzaam als agent voor een Nederlandse kassenbouwer. Door zijn talloze sappige

anekdotes en verhalen over zakendoen in Rusland gaat de reistijd toch vlot voorbij.

Bij aankomst blijkt het kassencomplex bijna als een militair object te worden bewaakt, en uit fytosanitaire overwegingen mogen we helaas niet de kassen in. Dat is een beetje een tegenvaller, maar de uitleg bij een grote en zeer professionele maquette maakt toch meer dan voldoende duidelijk wat hier is ontwikkeld en nog ontwikkeld staat te worden: een *state of art* glastuinbouwcomplex op een terrein van totaal 1.400 hectare. Een duidelijk bewijs van de Russische ambitie om grote slagen te maken in de voedselvoorziening voor het eigen land.

Als we 's middags -na opnieuw de nodige files- terug in Moskou zijn, bezoeken we nog een bezienswaardige boerenmarkt waar in talloze kramen groenten, fruit, vlees en vis wordt verkocht. De manier waarop vooral groente en fruit worden gepresenteerd grenst bijna aan kunst! Aansluitend brengen we nog een kort bezoek aan retailer Azbuka Vkusa, waar vooral de rijke bovenlaag de boodschappen doet. De winkel is weliswaar kleiner dan verwacht, maar de kwaliteit van het aanbod laat zien dat deze winkel in West-Europa niet zou misstaan.

Na een lange dag is het tijd voor ontspanning, en dat gebeurt in de vorm van een diner in het fraaie traditionele restaurant Matryoska. Hoofdgerecht: stroganoff! Inclusief live muziek door een bandje dat op de beroemde balalaika's speelt. Hoe Russisch wil je het hebben?

Schoon

Op zaterdag is er enkele uren tijd voor een toeristisch bezoek aan de stad inclusief rondrit. De avond tevoren was ons de schitterende verlichting van nagenoeg alle gebouwen in het centrum al opgevallen, waarbij volop gebruik wordt gemaakt van LED-lampen. Bij daglicht vallen twee andere zaken op. Allereerst hoe onvoorstelbaar schoon Moskou is. Nul komma nul zwerfvuil, geen peuken, geen papiertje, geen blikje: helemaal niets. Dure auto's daarentegen zijn er in overvloed. Je struikelt over de Range Rovers, BMW's, Lexusen, Mercedes Maybach, Porsches en Maserati's, en vaak de duurste modellen daarvan. De spreekwoordelijke Lada die Europeanen altijd met Rusland associëren, moet je met een lampje zoeken!

En toen waren we op het Rode Plein.... Wat een rijkdom, wat een stedenbouwkundig ontwerp, wat een schoonheid: onvoorstelbaar mooi! We bezoeken ook nog even kort het pal aan het plein gelegen beroemde warenhuis Gum, en opnieuw vallen diverse monden open van bewondering en verbazing.

's Avonds in de bus van Düsseldorf naar ZON verwoordt Ron Duijf op treffende wijze de indrukken die we in de voorbije 72 uur hebben opgedaan. Waar eigenlijk iedereen tevoren toch met een aantal vooroordelen en clichés in de bagage op pad ging (vooral het idee van een wat grauwe, sombere en niet al te moderne stad), is dat beeld door dit korte bezoek rigoureus veranderd. Moskou is een bruisende, moderne, zéér bezienswaardige en brandschone metropool, waar veel Europese hoofdsteden het een en ander van kunnen leren.

Uit de bezoeken aan Lenta, Metro, de residentie en Victoria Estate is één ding overduidelijk geworden: de economische sancties tegen Rusland hebben het land in een stroomversnelling gebracht en een enorme boost gegeven aan het streven om voor de voedselvoorziening niet meer van andere landen afhankelijk te zijn. Dat heeft in bijvoorbeeld de kippen- en varkensvleessector er al toe

geleid dat Rusland hier inmiddels zelfvoorzienend is geworden. Met grote investeringen in de glastuinbouw zal de komende jaren ook in de tuinbouwsector een verdere inhaalslag worden gemaakt. Voor de Nederlandse tuinbouw aan de ene zijde een verlies –immers het verloren marktaandeel in bijvoorbeeld vruchtgroenten komt niet meer terug- maar aan de andere kant een uitdaging en een kans om op andere manieren zaken te kunnen doen met dit zó sterk opgekomen land. В Москве вы впечатляете!

b
1 d

Bijeenkomst 8 november: Hogeschoollogistiek en logistiek via de lift

Op 8 november vond de laatste bijeenkomst plaats van de Tuinbouwbusinessclub in 2018, in de vorm van een excursie naar het vers logistieke centrum van XPO in Nieuwegein, van waaruit alle AH-vestigingen in Nederland met vers product worden bevoorrad. Met 50 aanmeldingen was de bus vol, ware het niet dat last-minute helaas toch diverse afmeldingen binnen kwamen, zodat we uiteindelijk met 44 leden richting Nieuwegein vertrokken. XPO, een logistieke wereldspeler die enkele jaren geleden de Franse gigant Norbert Dentressangle overnam, heeft daar enkele jaren geleden een gloednieuw logistiek centrum neergezet. Na binnenkomst schetst Ria Stienen, de uit Nederweert afkomstige HR-director Benelux en Duitsland, de alsmaar toenemende uitdagingen waar XPO zich voor gesteld ziet om voor de dagelijkse operatie van zijn circa 30 warehouses in vooral België en Nederland voldoende 'handjes' te vinden. Met name de noodzaak van onregelmatig moeten op- en afschalen van personele inzet zorgt ervoor dat alle creativiteit moet worden aangesproken om steeds een adequate bezetting te kunnen garanderen. Gecombineerd met de steeds maar toenemende huisvestingsproblematiek van arbeidsmigranten levert dit een permanente uitdaging op, aldus Ria Stienen.

Dat laat TBBC-lid Frank van Gerven van Work and Stay geen tweemaal zeggen: een afspraak is inmiddels gemaakt! De presentatie van Ria Stienen is [hier](#) te zien.

Vervolgens is het de beurt aan XPO-sitemanager Geoffrey Ede, die in een heldere presentatie duidelijk maakt dat datgene wat er elke dag opnieuw, 365 dagen per jaar, in Nieuwegein gebeurt niets meer en niets minder dan hogeschool logistiek is, waarbij het bekende en traditionele 'dozen schuiven' *endgültig* naar de geschiedenisboekjes kan worden verwezen. Just in time, barcodes, inloggen, slottijden en ander logistiek jargon zijn vandaag de dag onlosmakelijk verbonden aan de bevoorrading van het dagelijkse bordje eten van een groot deel van de Nederlandse bevolking. Bijna niet te bevatten dat op hoogtijdagen, zoals net voor Kerstmis en Pasen, hier op één dag meer dan 2 miljoen colli worden uitgeleverd! De enorme schaal en de superstrakke organisatie van XPO maken indruk, zo veel is zeker.

Precies op schema zet de bus zich vanuit Nieuwegein weer in beweging, op weg naar 'Duurzame Kost', de op Strijp S in Eindhoven gevestigde 'indoor circulaire city farm'. Om precies te zijn: de grootste indoor circulaire city farm van Europa, aldus initiatiefnemer en eigenaar Jos Hakkennes. Op de vijfde verdieping van het hetzelfde Philipsgebouw waar TBBC-lid Ruud van Heugten ooit zijn werkzame leven begon ('ik stond aan het einde van de eerste werkdag in de lift naast een oudere werknemer die tegen me zei 'zo, al weer een dag dichterbij mijn pensioen') wordt hier sla op water onder LED-verlichting gekweekt, waarbij de bemesting plaatsvindt door gebruik van het water waarin forellen worden gekweekt. Een volledig gesloten keten dus. Jos Hakkennes ontvangt ons gastvrij en vertelt met passie en gedrevenheid over zijn motivatie om met Duurzame Kost te beginnen. De kleinschaligheid roept vragen op bij de leden van de businessclub en is volledig aan de andere kant van het spectrum wat we eerder deze dag bij XPO hebben gezien: de gekweekte sla verlaat de 5^e

verdieping door simpelweg de personenlift naar de begane te nemen. Maar uit het verhaal van Hakkennes wordt snel duidelijk dat hier niet alleen een idealist aan het werk is maar ook iemand die kan rekenen. 'Ik word er niet rijk van, maar het kan uit', zo zegt hij. Zo heeft hij voor de teeltwerkzaamheden bijvoorbeeld mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt in dienst, waardoor de loonkosten substantieel lager zijn dan in een 'normale' situatie.

b

1 d

We besluiten het bezoek aan Duurzame Kost met een mooie Italiaanse maaltijd, gezeten aan één lange tafel, pal naast de teeltkas en onder het schijnsel van de LED-verlichting. De naast ons geteelde sla en forel zijn smaakvol in het diner verwerkt. Mooier kan het niet worden.

3. Ledenbestand

Op 31 december 2017 bedroeg het aantal leden 100.

Op 31 december 2018 bedroeg het aantal leden 98

Afmeldingen 2018: 6 afmeldingen

1. Van Zaal Transport, Merijn van Zaal
2. VieVerde BV, Ed Classens
3. Róttjes Productie BV, Tobias Róttjes
4. Vergeldt en Bouten Boomkwekers, Twan Bouten
5. Lenders Prie en Aspergeplanten, Ruud Lenders
6. Sherpa, Michael Ammerlaan
7. TuinbouwBusinessclub, Ron Duijf
8. Tuinbouwcommunicatie, Erik Titulaer

Nieuwe leden 2018: 4 aanmeldingen

1. Brookberries Belfeld BV, Iris Dings-Schouwenberg
2. Drops VOF, John Korsten
3. Fidus Advies BV, Erik van de Vin
4. Pect+, Richard Wilms